

Algemeen Bestuur en directie WIL
T.a.v. Dhr. S. Bos, bestuurslid DB en Dhr. R. Esser, directeur
Postbus 2708
3430 GC NIEUWEGEIN

IJsselstein, 10 mei 2023

Betreft: Ongevraagd advies Armoede

Geachte heer Bos en heer Esser,

Voor u ligt een ongevraagd advies Cliëntenraad WIL ten aanzien van armoede.

Armoede is "hot". 1 Miljoen mensen in Nederland leven in armoede. En deze aantallen zijn stijgend. Waren het eerst alleen de mensen met een minima, nu komen hier de middeninkomens bij. De alarmbellen gaan nu landelijk (wel) af. Op welke manier kunnen deze mensen het beste geholpen worden? Hoe komt het dat het onze Regering niet lukt om grip c.q. zicht te krijgen op de stijgende armoede en deze (gedeeltelijk) uit te bannen, op te vangen? Onderzoeken die gedaan zijn door SCP en CPB kunnen hier geen eenduidige conclusie over geven. Hun conclusie is dat geen situatie gelijk is en dat alle regelingen geen maatwerk bieden.

2024 Wordt (ook) voor veel mensen een onzeker jaar. Duidelijkheid vanuit de regering is er niet. Er worden regelingen bedacht, maar de burger wordt niets gevraagd en dus kan de hulp die gegeven of bedacht wordt, de plank volkomen misslaan. De burger blijft dus afhankelijk van allerlei regelingen die hem de regie ontnemen over het eigen leven. Schaamte, stress, zorg mijden (stijgende intensieve zorg is dan uiteindelijk nodig, dit leidt tot stijgende zorgpremies), verkeerde keuzes maken bv. ongezonde voeding, want die is goedkoper, eenzaamheid, niet mee kunnen doen, 4-7 jaar korter leven.....Is dit het vooruitzicht voor deze 1 miljoen? Worden zij collaterale damage? En hun kinderen? Waar gaan zij in hun latere leven tegenaan lopen? De gevolgen van het hebben moeten leven met of komende uit armoede heeft vaak een blijvend gevolg in het latere leven.

Zelfs het Rode Kruis springt nu in Nederland bij met het verstrekken van voedselbonnen!

De vier WIL gemeentes zijn voor hun inwoners die in armoede leven aan zet!

Armoede is een probleem van alle tijden geweest. Echter, sinds de oorlog in Oekraïne (inflatie), moeten we helaas constateren dat armoede zich in een rap tempo ontwikkeld heeft en dat meer huishoudens in de problemen komen, doordat ze, met hun inkomen, de rekeningen niet (nauwelijks) kunnen betalen met hun inkomen. Nederland is niet meer de welvaartsstaat waar het om bekend stond. Gevolg: voor de mensen die net op of boven de armoedegrens leven wordt het leven van alledag steeds moeilijker en onbetaalbaarder. De rek is eruit!

Weliswaar is de AOW aangepast, echter ruim onvoldoende, mede door verlaging van de inkomensondersteuning in de AOW. Pensioenen zijn de afgelopen 10 jaar voortdurend stil blijven staan door een haperend pensioenstelsel en onvoldoende dekkingsgrondslag.

Maatregelen van de overheid door aanpassing van de minimum uitkeringen en hoge looneisen door de vakbonden, alsmede het extra toekennen van energietoelages, tijdelijke verlaging BTW op brandstoffen en een energieplafond blijken slechts doekjes voor het bloeden en zullen de komende jaren steeds verder naar de achtergrond verschuiven dan wel volledig worden afgeschaft en kunnen worden beschouwd als symptoombestrijding en voegen niets wezenlijks toe aan een daadkrachtig bestrijden van armoede.

De huidige uitkeringen in het kader van de participatiewet hebben als uitgangspunt dat dit moet motiveren om weer aan het werk te gaan (prikkel). Dit wil zeggen een minimale uitkering die aangevuld wordt met toeslagen, kwijtscheldingen en extra ondersteuning door middel van allerlei regelingen of groeiend private organisaties als vangnet. Voor hele grote groepen ligt het uitkeringsniveau daardoor ruim onder het bestaansminimum.

Binnen de participatiewet, waarop feitelijk de WIL haar oorsprong vindt, is de uitvoering eenduidig. Hierbij zijn wettelijke regels voor de hoogte van uitkeringen, waarbij geen rekening wordt gehouden met verblijfplaats qua woonomgeving.

Gebaseerd op de gezinssituatie, hoogte van de huur en leeftijden van kinderen ziet de overheid toe op het verstrekken van toeslagen. Zelfs binnen de kindertoeslag bestaan vaste regels.

Hoe anders is dit door de versnippering van lokaal gehanteerde regels, vooral de gehanteerde inkomenspercentages, die door lokale overheden worden toegepast.

Waar iemand binnen de ene gemeente in aanmerking komt voor bepaalde verstrekkingen zal dit in de naast gelegen gemeente niet van toepassing zijn en omgekeerd. Dit veelal ingegeven door de maatschappelijke welstand of politieke keuze binnen een gemeente.

De Cliëntenraad ziet deze toenemende ontwikkeling met lede ogen aan. Niet zo zeer het feit dat deze verstrekkingen plaatsvinden, maar de rechtsongelijkheid onder de burgers tussen de individuele gemeentes.

2. Lokale adviesraden

Houten

De werkgroep Bestaanszekerheid van het Adviesraad Sociaal Domein Houten heeft op 9 januari 2023 een ongevraagd advies uitgebracht met daarin zeven concrete adviezen. De gemeente heeft hierop een reactie uitgebracht op 31 januari 2023.

Nieuwegein

De Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein heeft op 3 oktober 2022 een ongevraagd advies uitgebracht met daarin vier concrete adviezen.

IJsselstein

Het laatst uitgebrachte advies van het PSIJ is van 6 maart 2018 'Advies voor een integrale aanpak van het armoedebeleid'. Hierop is in februari 2019 een reactie gekomen van de gemeente.

Het PSIJ heeft in zijn vergadering van december 2022 besloten medio april/mei een nieuw ongevraagd advies uit te brengen over armoede. Met de beleidsmedewerker armoede is eens per drie maanden overleg. De gemeente IJsselstein heeft in de Raad aangekondigd voor de zomer vakantie een evaluatie te maken van het armoedebeleid van de gemeente en met een nieuwe beleidsnota te komen.

Lopik

De Adviesraad Sociaal Domein Lopik heeft op 22-4-2017 een advies uitgebracht betreffende de Herijking armoedebeleid met hierin 8 concrete adviezen.

3. Adviezen

Algemeen

De gemeente is verantwoordelijk voor het sociaal domein. Daartoe behoren, Jeugdwet, WMO en Participatiewet. Het sociaal domein behoeft een integrale benadering, omdat veelal sprake is van multi problematiek. Met één regisseur (contactpersoon), met één loket met een duidelijk integraal (samenhangend) beleid. Zo staat het in alle gemeentelijke beleidsnota's beschreven (IJsselstein 2017). Met een duidelijke kwartaalrapportage over de voortgang en geleverde prestaties, aandachtspunten en de waardering van cliënten.

De Cliëntenraad WIL is de mening toegedaan dat dit binnen de gemeenten nog onvoldoende tot uiting is gekomen. Zie de eerder genoemde adviezen.

Probleem 1 en adviezen

Wie is waarvoor verantwoordelijk. De bestuurlijke inrichting (Governance)

In grote gemeenten kan de één loket benadering voor het sociaal domein worden gerealiseerd. Kleine gemeenten zijn gedwongen samenwerking te zoeken om zowel de noodzakelijke kennis als de aandacht en een echt luisterend oor te kunnen leveren. In de praktijk van de WIL gemeenten komt het er op neer dat, zowel de gemeente (sociaal team en lokaal werkteam) als de WIL (5 tot 6 generalisten voor vier gemeenten en een uitvoeringsorganisatie) regie en contact hebben met de cliënt. Verder zijn de gemeenten van mening dat zij naast de wetten, die landelijke zijn opgelegd, ook een aantal afzonderlijke, veelal verschillende, eigen regelingen moeten invoeren. Deels neergelegd bij de gemeenten deels bij de WIL.

Advies

Stop met alle verschillende gemeentelijke regelingen en inkomenspercentages. Als er aanvullende regelingen nodig zijn maak dan per onderwerp één regeling die voor alle gemeenten van toepassing is.

Probleem 2

Veel cliënten zullen tevreden zijn over het werk van de sociaal teams, lokale werkteams en WIL. Zeker bij enkelvoudige problematiek. Velen echter ook niet, zeker niet bij multi problematiek. Zij voelen zich niet of onvoldoende gehoord. Zie voorliggende rapporten.

Advies

Maak voor de vier gemeenten één loket voor alle wetten en gezamenlijke gemeentelijke regelingen binnen het sociaal domein. Dit loket heeft één werkwijze. Richt dit loket in met voldoende dependances in de

deelnemende gemeenten. Benoem per cliënt één contactpersoon die met de cliënt een plan van aanpak maakt. Of het gaat om enkelvoudige of multi problematiek, de contactpersoon zorgt voor de verwijzing en inschakeling van de juiste afdeling(en). De contactpersoon is eindverantwoordelijk, bewaakt de voortgang en kwaliteit van dienstverlening en is voor de cliënt altijd diens vaste aanspreekpunt! In Houten is de kick off geweest van het Sociaal Plein. Een loket waar de inwoner met wat voor vraag dan ook terecht kan.

Indien de cliënt na afhandeling van het probleem zich opnieuw bij het loket meldt, wordt, bij voorkeur, dezelfde contactpersoon toegewezen. Niet alleen bij inkomensondersteuning, schuldhulpverlening, het vinden van werk, WMO vragen of jeugdproblematiek, maar ook bij alle gezamenlijke regelingen.

Probleem 3

Tal van problemen zijn vaak het gevolg van bureaucratie, systeemwereld, of het ontbreken van de menselijke maat bij de uitvoering van wetten en regelingen. Zij kunnen met eenvoudige besluiten of werkwijzen worden opgelost. Out of the box (mogen en kunnen) denken!

Advies

Er zullen profielbeschrijvingen zijn van hier bedoelde contactpersonen, er zullen ervaringen zijn. Zowel in eigen gemeenten, bij de WIL als in grote gemeenten die een integraal beleid voeren voor het sociaal domein. Maak serieus werk van het opnieuw doorlichten van deze profielbeschrijvingen en ervaringen die contactpersonen opdoen en werf hier gericht op. Ontwikkel trainingsprogramma's en tussentijdse evaluaties. Pas aan waar nodig. Houdt de vinger aan de pols, hoe doen wij, WIL en gemeenten het en wat kan/moet er anders om tot een beter resultaat te komen.

Overige aanbevelingen, ter aanbeveling:

Geen enkele deelnemende gemeente kan in staat worden geacht eenzelfde professionalisme aan de dag te leggen als een grote buurgemeente als Utrecht. Immers, inwonersaantallen bepalen de mogelijkheid tot professionaliteit van specifieke homogene klantgroepen. Deze zullen bij de grote buur per saldo vaker voorkomen dan de incidentele bij een kleine gemeente als zelfs Nieuwegein of Houten. Juist daarom is Werk en Inkomen Lekstroom tot stand gekomen. Hierdoor zou meer expertise en kwaliteit in de uitvoering gebracht worden. De komst van de wet WAMS 2024 bevestigt hiermee de mening van de Cliëntenraad WIL.

De Cliëntenraad WIL stelt dan ook voor om vanuit de WIL haast te maken met een inventarisatie van de thans bekende klanten binnen de WIL met gesprekken achter de deur. Dit voor de juiste aanpak van de armoede achter de deur.

Uitgangspunt zou moeten zijn dat iedereen over voldoende (financiële) middelen kan beschikken om op redelijke wijze in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Ga uit van het besteedbaar inkomen, na aftrek van alle vaste lasten. Maar zolang dit niet het geval is moet onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om te komen tot:

- Potentie tot werk, beschut, vrijwilligers enz. Maar ook oog voor psychische zaken en onmogelijkheden om te komen tot betaald werk, vermoedelijk 30% van de klanten in bestand van de WIL.
- Een budget per kind om deel te nemen aan een (sport)activiteit. Niet in geld maar in natura.
- Stel m.b.t. vervoerskosten een vrij reizen binnen een bepaalde straal en maak hierover afspraken met de vervoerders. Te denken Utrecht, Woerden en deelnemende gemeenten alsmede Schoonhoven. Dit m.b.t. winkelbezoek, scholing, werk en gezondheidscentra.
- Bekend is dat voor veel cliënten met schulden een deel, soms/vaak een groot deel, schulden zijn als gevolg van aanmaningen. Zo wordt de oorspronkelijke schuld door de kosten alleen maar groter gemaakt.

- Onderzoek het oprichten van een gezamenlijke kredietbank voorsanering van betalingsproblemen leningen en overige achterstanden. Hierbij verplichting tot bewind voering in eigen beheer (Zoals in de stad Utrecht gekoppeld aan het huishoudboekje). Immers, schulden zijn het nieuwe verdienmodel.
- Automatische vrijstelling gemeentelijke belastingen.
- Directe koppeling individuele inkomenstoelage bij participatie uitkering.
- Maak het mogelijk om mensen in hun eigen (koop)woning te laten wonen.
- Daar waar urgentie woningen wordt verleend voor minima automatische koppeling vrijstelling, aanvraagkosten en toelage verhuiskosten standaard per verhuizing voor inrichtingskosten. Vast bedrag.
- Onderzoek werkmogelijkheden statushouders, ook gekeken naar hun opleiding in het land van herkomst.
- Niet bemiddelen naar werkcontracten die onder het bestaansminimum blijven (dit geldt niet voor vrijwilligerswerk).
- Denk hierbij specifiek ook aan laaggeletterde en digivaardigheid!
- Geef mensen voldoende kwalificaties, her- of bijscholing, mee om zich ook op de toekomstige arbeidsmarkt te kunnen handhaven.
- Bouw een perspectiefvolle (nieuwe) structuur voor Beschut Werk waar de doelgroep perspectief geboden wordt buiten de reguliere bedrijfsstructuur.

Er zijn veel mogelijkheden voor de gezamenlijke gemeenten binnen de WIL om bewoners perspectief te bieden. In Nederland zijn veel voorbeelden beschikbaar waarin andere gemeenten de WIL zijn voorgegaan. Haal hier de goede ideeën weg en pas die toe waar mogelijk. Dit scheelt tijd en kosten.

Tevens biedt de toekomstige participatiewet mogelijkheden tot vernieuwing van het beleid. Probeer deze kansen zoveel mogelijk te benutten en tracht voor de beleidsontwikkeling uit te lopen. De Minister van armoedebeleid staat open voor nieuwe succesvolle experimenten. De WIL gemeenten hebben daarvoor via de gemeenten gelden vrijgemaakt. Voorbeeld zijn de gemeentelijke ontwikkelingen, zoals de gemeentelijke reïntegratiebedrijven. Breng deze onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid bij succes en start nieuwe initiatieven.

Kortom, een feitelijke win-win situatie voor de vier deelnemende gemeenten. Dit geeft eenheid in beleid en een krachtig uitvoeringsorgaan, maar uiteindelijk meer betrokken inwoners met een gevoel van er weer bij mogen horen. Grotere kansen voor het individu en minder stress geen of in ieder geval, opvolgende armoede en bijstandsverval van de jongeren maar perspectief.

Wij gaan en blijven graag met u in gesprek om het verschijnsel armoede zo veel mogelijk terug te dringen om cliënten toekomst perspectief te bieden.

Met vriendelijke groet,

Cliëntenraad WIL
 Secretaris
 Lennard de Kok